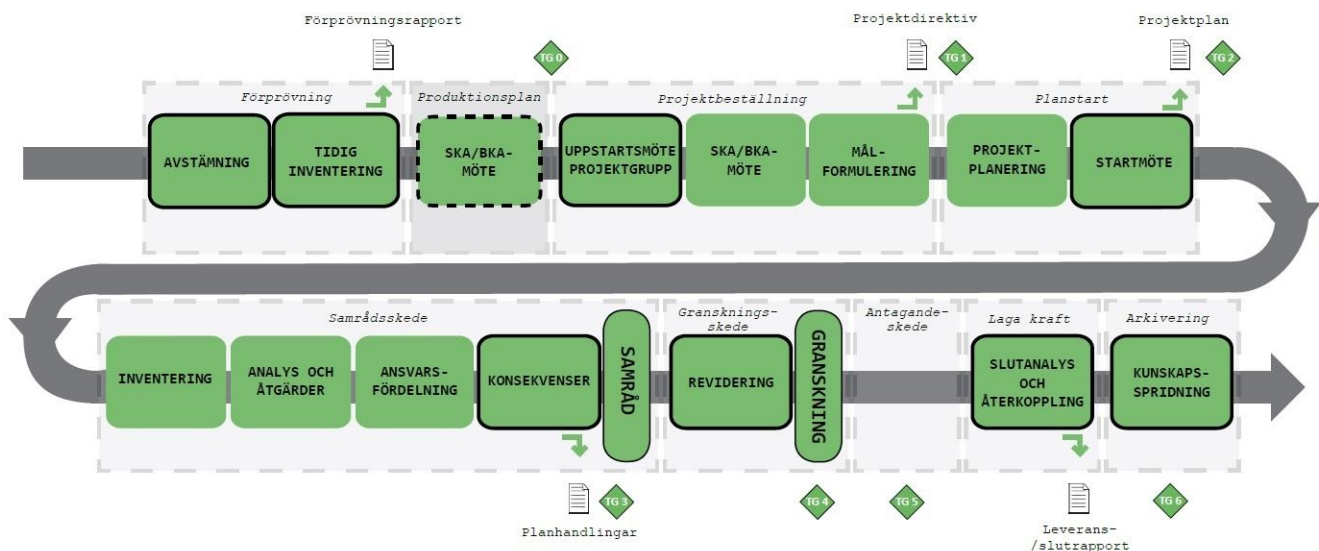

Handledning för SKA och BKA i detaljplaneprocessen

En vägledning för arbetet med sociala konsekvensanalyser (SKA) och barnkonsekvensanalyser (BKA) i detaljplaner. Till handledningen hör även processpilen för SKA och BKA.

GENOMFÖRS I ALLA PLANER - ÖVRIGA MOMENT ADDERAS VID NIVÅ 2-4

Arbetet med sociala aspekter och barnperspektiv handlar om ett förhållningssätt och ett perspektiv som ska avspeglas och löpa genom hela planprocessen och förankras hos alla aktörer. SKA och BKA-matriserna systematiserar arbetet och uppmuntrar till samtal med gemensamma utgångspunkter. Analysverktygen fungerar som ett hjälpmedel för att strukturera information och lokalisera kunskapsluckor, men de måste kombineras med ett genomgående socialt fokus i hela planeringsprocessen. Till hjälp i denna process kan olika aktiviteter och metoder användas, t.ex. gåturer, samtal på matrismatta, intervjuer, SSA eller liv-rum-hus-workshop. Metoderna väljs och utformas utifrån den specifika platsens förutsättningar och behov. Därför presenteras inga färdiga paketslösningar i denna handledning, utan den viktigaste delen av den sociala analysprocessen är den kvalitativa analysen, kritiska granskningen och motiveringen av de insatser som görs under projektet. Dokumentationen av dessa processer är av stor vikt.

Till dess att barnperspektivet och barns egna perspektiv blir en självklar del av arbetet med social hållbarhet behöver SKA och BKA utföras separat. När barn och unga bara är en delmängd tenderar vi att glömma bort dem.

På nästa sida finns kriterier för bedömning av detaljplanens sociala komplexitetsnivå, vilken påverkar omfattningen av arbetet med SKA och BKA. Nivåerna är en hjälp i bedömningen av hur mycket resurser den sociala analysprocessen behöver, baserad på planens omfattning, komplexitet och innehåll.

Sociala komplexitetsnivåer

Bedömningsgrund

Social komplexitetsnivå 1

Planen eller planområdet innehåller mindre samhällsfunktion och endast enstaka eller inga bostäder (eller mindre ändring av befintlig plan). Innehåller inga målkonflikter.

Social komplexitetsnivå 2

Planen eller planområdet innehåller vissa samhällsfunktioner och/eller ett mindre antal bostäder. Innehåller vissa målkonflikter.

Social komplexitetsnivå 3

*Planen eller planområdet innehåller samhällsfunktioner och/eller ett stort antal bostäder, **eller innehåller tydliga målkonflikter.***

Social komplexitetsnivå 4

*Planen eller planområdet innehåller betydande samhällsfunktioner och/eller ett stort antal bostäder, **eller innehåller tydliga målkonflikter samt är av stor betydelse för hela staden och/eller regionen.***

Tolkningshjälp

Enstaka bostäder: Mindre än 10 st.

Mindre antal bostäder: Under 100 st.

Större antal bostäder: Över 100 st.

Samhällsfunktioner: Verksamheter och offentliga platser som är en del av människors vardagsliv och som påverkar deras livsvillkor och hälsa. Exempel är infrastruktur, arbetsplatser, förskola, skola, äldreboende, torg, sjukvård, bibliotek, lekplatser och dagligvaruhandel.

Målkonflikter: Två eller flera mål eller värden står mot varandra, exempelvis förtätning mot barns rätt till lekbara grönytor.

Betydelse för hela staden/regionalt intresse: Frågor av mer strukturell karaktär, som beräknas ha betydande konsekvenser avseende exempelvis segregation, stadens sammanhållning och helhetsbild, regional in- och utpendling, stadens roll i regionen m.m.

Ytterligare vägledning i valet av nivå finns i:

Handledning för sociala komplexitetsnivåer

Förprovning

Avstämning (nivå 1-4)

Direkt när förprovare är utsedd, börja med att stämma av ungefärlig social komplexitetsnivå för planen med planchef och utvecklingsledare stadsutveckling på berörd stadsdelsförvaltning. Valet av nivå är en process under hela förprovningen och leder fram till ett formulerat val i förprovningsrapporten.

Tidig inventering (nivå 1-4)

Ta reda på så pass mycket att det går att bedöma vilka sociala utredningar och vilken typ av dialog som kommer behövas.

Nivå 1: Se över befintligt kunskapsunderlag och formulera en motivering till varför de sociala aspekterna i planen inte behöver utredas vidare.

Nivå 2: Använd aspekterna i SKA/BKA för att identifiera frågeställningar och utredningsbehov. Bedömning sker efter avstämning med SDF.

Nivå 3-4: Utför och dokumentera en SKA/BKA-matris där befintlig kunskap om området samlas in via samtal med områdeskunniga och från befintliga kunskapsunderlag. Det är viktigt att olika perspektiv vägs in i analysen. Lämpliga aktörer att involvera är: SDF, FK, TK, PoNF, IoFF, social resursförvaltning och kulturförvaltningen.

Identifierade knäckfrågor samt utredningsbehov redovisas i förprovningsrapporten.

Projektbeställning

Uppstartsmöte projektgrupp (nivå 1-4)

Under ordinarie uppstartsmöte med projektgruppen i det inledande skedet av arbetet med att ta fram projektdirektivet: belys sociala aspekter och barnperspektivet vid genomgång av förutsättningar och utredningsbehov. Utgå från SKA/BKA-matriserna och diskutera de analyser som gjordes under förprovningen. På uppstartsmötet bör också tas upp vilka frågor som behöver behandlas på det separata SKA/BKA-mötet.

Nivå 1: Stäm av analysen kring planens begränsade sociala påverkan och diskutera om det finns eventuella nya förutsättningar som gör att en ny komplexitetsbedömning behövs.

Nivå 2-4: Även här stäms valet av nivå av utifrån eventuella nya omständigheter. Ansvarig för att leda den sociala analysprocessen utses. Vem i projektgruppen blir samordnande och fungerar som stödperson för den sociala analysprocessen?

Valet av social komplexitetsnivå dokumenteras på hänvisad plats i projektdirektivet och uppdateras vid eventuell ändring i ärendepresentationen.

SKA/BKA-möte (nivå 2-4)

SKA/BKA-mötet är ett utökat projektgruppsmöte som är en del i processen att ta fram projektdirektivet. Läggs upp mötet i samverkan med stadsdelsförvaltningen.

Stadsdelsförvaltningarnas roll är väsentlig, inte minst i bedömningen av konfliktpotential i det vidare planarbetet. Till mötet kallas övriga berörda förvaltningar, som exempelvis FK, TK, PoNF, IoFF, social resursförvaltning, kulturförvaltningen och andra aktörer som till exempel byggherrar och konsulter. Diskussionerna på mötet lägger grunden för att beskriva och ytterligare specificera tillvägagångssätt, resursbehov och aktiviteter för hur arbetet med sociala aspekter och barnperspektiv läggs upp i den fortsatta processen.

Nivå 3-4: Kan förutom ovanstående även vara lämpligt att kalla någon med specifik lokalkunskap till mötet, t.ex. fältassistenter, skolpersonal eller hemtjänsten. Det kan också krävas fler än ett möte, där olika teman behandlas.

På dessa möten förväntas förvaltningarnas representanter komma väl förberedda och bidra med respektive förvaltnings kunskap och frågeställningar inom ämnet. Samverkan är avgörande för ett bra resultat. Initiativ och ansvar för att genomföra aktiviteter kan tas av flera förvaltningar beroende bland annat på vilka frågeställningar som ska fördjupas.

Använd matrisen för att strukturera mötet och för att tillsammans få svar på frågor som:

- Vad vet vi om platsen redan idag?
- Vilka kunskapsunderlag som statistik, sociotopkartor, utredningar, redan utförda dialoger osv. finns redan?
- Vilka kunskapsluckor finns?
- Vilka frågor vill vi ha svar på? Vem kan ge oss svaren?
- Ska allmänheten bjudas in, i så fall vilka?
- Hur få in barnperspektiv och barns perspektiv?
- Vilka aktiviteter och inventeringsmetoder kan vi använda oss av för att vi ska få svar på dessa frågor och få fördjupad kunskap om platsen?

Aktiviteter som kan behöva planeras in är till exempel inläsning av tidigare utredningar, intervjuer, samtal, gåtur, trygghetsvandring, perspektivvandring, mattövning, liv-rum-husworkshop, torgmöten, space syntaxanalys, SSA, öppna hus, pedagogiska processer i samarbete med skola, fritidsgård, förskola m.fl.

För tips på metoder lämpliga för respektive social komplexitetsnivå, se *Handledning för sociala komplexitetsnivåer*.

Vid komplexa planer eller om det finns risk för konflikter under processen/aktiviteten kan det vara lämpligt att ta hjälp med facilitering, vilket är viktigt att flagga för inför resurssättning av

projektet. Dialog och andra möten med medborgarna i samband med planering är ett sätt att bygga tillit och förtroende mellan medborgare och det är därför viktigt att staden alltid finns med i mötet med medborgarna även om konsult anlitas till hjälp att lägga upp processen. Av denna anledning är det även viktigt att söka råd kring upplägg av SKA/BKA-mötet hos exempelvis SKA/BKA-ansvarig kollega i din plangrupp om externa parter bjuds in.

Målformulering (nivå 2-4)

Ta fram mål/nyckelfaktorer för det fortsatta arbetet med barnperspektiv och sociala aspekter i projektet. Dessa mål formuleras i samverkan. Använd det som framkommit tidigare under förprovning och SKA/BKA-mötet. Använd matrisernas teman och skalnivåer för att hitta fokus.

- Vilka förutsättningar och kvalitéer ska eftersträvas i planen för att nå en socialt hållbar stad och en bra miljö för barn och unga?
- Vilka värden finns på platsen idag? Var ska fokus ligga, vad är viktigast att åtgärda, vad är viktigast att värna?

De sociala målen ska dokumenteras under rubrikerna kvantitativa eller kvalitativa mål i projektdirektivet.

Nivå 2: Målformuleringen kan vara en del av SKA/BKA-mötet.

Nivå 3-4: Det kan finnas behov av ett specifikt målformuleringsmöte efter SKA/BKA-mötet/mötena.

Planstart

Projektplanering (nivå 2-4)

Beskriv tillvägagångssätt, resursbehov och tidsplanering för SKA/BKA i projektplanen utifrån behoven som kom fram på SKA/BKA-mötet.

Startmöte (nivå 1-4)

Under det ordinarie startmötet: belys sociala aspekter och barnperspektivet vid genomgång av förutsättningar och utredningsbehov. Utgå från matrisen och stäm av hittills gjorda analyser. Informera om vilken social komplexitetsnivå planen har fått och vad det förväntas innebära under följande skeden i planeringsprocessen.

Samrådsskede

Inventering (nivå 2-4)

Utför de aktiviteter som definierats i projektbeställningen, det vill säga de aktiviteter som behövs för att ta reda på vad som behöver tillgodoses och/eller åtgärdas för att planen ska vara socialt

hållbar. Ta gärna hjälp av S2020 och Dialogstöd vid planering och upplägg av dialoger och andra aktiviteter. Stadens material *Hjälpreda för dialogprocesser i Älvstaden*, *Jämställdhetsintegrerad medborgardialog* samt stadens sju principer för medborgardialog kan också vara till god hjälp. På SKL:s hemsida finns handledningar och goda råd under rubriken publikationer. Även på Dialogguiden (<http://www.dialogguiden.se/>) finns en mängd förslag på dialogmetoder och praktiska exempel. För att särskilt hitta metoder för att nå barn och unga kontakta gärna dialogansvarig på S2020 eller arkitekturkonsulent på kulturförvaltningen. Bolla gärna också idéer med SKA/BKA- ansvarig kollega i din plangrupp.

Analys och åtgärder (nivå 2-4)

Låt inventeringen och de sociala målen bli underlag och utgångspunkt i skissprocessen och i förslag till förändring. Involvera även byggherrar och eventuella konsulter. Hur kan mål/nyckelfaktorer tas om hand i planen? Vilka praktiska förslag kan de problemområden som identifierats under de tidigare skedena leda till i planförslaget? Viktigt här att de åtgärder som identifierats som nödvändiga leder till faktiska streck på kartan och inte fastnar i en separat åtgärdslista som inte lyfts in i själva planhandlingarna. Se även över om analyserna från SKA/BKA kan gå in i arbetet med kompensationsåtgärder för planen och sammanställ en lista.

Ansvarsfördelning (nivå 2-4)

Klargör vem som är ansvarig för respektive åtgärdsförslag. Analysera genomförbarheten i förslagen: är de genomförbara? Om inte – varför och vad behöver göras för att de ska bli det? Viktigt att klargöra vem som bär ansvar för de åtgärdsförslag som lagts fram och i samverkan med dem diskutera fram realistiska förslag med tydlig förankring. Om förslagen inte bedöms vara genomförbara eller inte har en tydlig ägare bör planprojektet inte gå vidare till samråd förrän lösning har hittats och förslagen bedöms realistiska och genomförbara. Dokumentera även de aspekter som identifierats men som åtgärdsförslag inte kunnat presenteras för.

Konsekvenser (nivå 1-4)

Med stöd i matrisen, för in i planbeskrivningen vilka konsekvenser planen får med avseende på sociala aspekter och barnperspektiv. Vilka möjligheter finns och vilka risker? Stödjer förslaget en utveckling mot en barnvänligare och mer socialt hållbar stad?

Nivå 2-4: Lyft målkonflikter, till exempel konkurrens om marken. Viktigt är att göra en målgruppsanalys av förslaget - vem gynnas och missgynnas? Redovisa konsekvenserna och eventuella målkonflikter i planbeskrivningen. Gör konsekvensbeskrivningen i samverkan inom projektgruppen. Det kan behöva bjudas in ytterligare personer till en SKA/BKA-workshop där konsekvensanalysen görs. Använd gärna kollegial granskning för att stärka målgrupps- och målkonfliktanalysen då det kan vara svårt att kritiskt granska den egna planen. För nivå 3-4 kan en separat SKA/BKA-rapport behöva tas fram för att redovisa och fördjupa de sociala konsekvensanalyserna.

Granskningskede

Revidering (nivå 1-4)

Har ny kunskap och nya frågor kommit fram under samrådet kring det sociala perspektivet som gör att förslaget behöver revideras eller omvärderas? Lyft detta som en diskussionspunkt på ett projektgruppsmöte. Lyft också vilken påverkan eventuella inkomna synpunkter har på planens måluppfyllelse. Har nya frågor uppkommit som påverkar planens måluppfyllelse? Behöver nya åtgärder föreslås utifrån ny kunskap och nya frågor? Vid behov utförs kompletterande SKA eller BKA-moment om större ändringar sker i planförslaget innan antagande. Viktigt är särskilt att konsekvensanalys ska göras på den *sista versionen av planförslaget*. Det kan alltså innebära att en ny konsekvensanalys behöver göras om större revideringar görs efter samrådet.

Laga kraft

Slutanalys och återkoppling (nivå 1-4)

Återkoppla till de som varit delaktiga i processen, både internt inom staden och de medborgare, unga som gamla, som eventuellt varit med. Stäm av och analysera projektets sociala mål och redovisa hur synpunkter tagits tillvara, samt redovisa och diskutera olika ställningstaganden som gjorts under processen. Dokumentera i leverans- och slutrapporten. Redovisa särskilt hur barn och ungas synpunkter och kunskaper har samlats in och tagits hänsyn till. Viktigt att också diskutera, analysera och dokumentera de mål som inte uppnåtts och de knäckfrågor som uppstått, för att kunna skicka vidare viktiga frågor framåt i processen.

Arkivering

Kunskapsspridning (nivå 1-4)

Se till att det som gjorts med bäring på den sociala analysprocessen finns dokumenterat och samlat tillsammans med övrigt bakgrundsmaterial för planen i en mapp.

Gjorda SKA och BKA-arbeten samlas upp av speciellt ansvariga för utvärdering och vägledning till framtida planarbete. SKA/BKA-ansvarig på strategiska ansvarar för att följa upp och utvärdera stadens sociala analysprocess, samt kommunicera lärdomar som kan dras utifrån genomförda projekt med hjälp av den förvaltningsövergripande utvecklingsgruppen för verktygen.

Ytterligare vägledning

Skrifterna för SKA och BKA:

[SKA] Social konsekvensanalys - människor i fokus 1.0

[BKA] Barnkonsekvensanalys - barn och unga i fokus 1.0

Praktiska verktyg för SKA/BKA-möten:

Samtliga hittas på: Intranätet – Styrande dokument – Planering – C. Övriga rutiner – Sociala konsekvensanalyser och barnkonsekvensanalyser

- Handbok för mattövning för SKA-BKA
- Manual för att boka matrismattan i kalendern
- Manual för att skriva ut största möjliga matris
- Ifyllbar SKA-matris
- SKA-matris
- Ifyllbar BKA-matris
- BKA-matris

Kunskapsmatrisen för SKA och BKA på webben:

<http://socialhallbarhet.se> (under ombyggnad ht-16)

Handledning för sociala komplexitetsnivåer:

Intranätet – Styrande dokument – Planering – C. Övriga rutiner

Stöd för dialogprocesser:

Hjälpreda för dialogprocesser i Älvstaden:

<http://goteborg.se/wps/wcm/connect/cd482c83-ed56-497f-8d25-15c4a471c39e/hjalpredaforweb.pdf?MOD=AJPERES>

Metodstöd för jämställdhetsintegrerade medborgardialoger:

<http://jamda.ub.gu.se/bitstream/1/790/1/medborgardialoger.pdf>

Stadens sju principer för medborgardialog:

<http://socialutveckling.goteborg.se/uploads/G%C3%B6teborgs-principer-f%C3%B6r-medborgardialog.pdf>

Dialogguiden (drivs inom SKL:s projektet *Medborgardialog*)

<http://www.dialogguiden.se/>